

INTERPROVINCIALE COMMISSIE HERINDELING VIJFHEERENLANDEN

IPC VERSLAG van het gesprek met het college van B&W van Lopik d.d. 18 maart 2016 in het provinciehuis van Utrecht, dit in het kader van de herindelingsprocedure van de gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik met als doel de vorming van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden per 1 januari 2018.

Aanwezig:

Namens het college van B&W van Lopik:

- Renate Westerlaken, burgemeester
- Hans Capel, gemeentesecretaris

Namens de IPC:

- Mariëtte Pennarts-Pouw, voorzitter IPC
- Rogier van der Sande, IPC-lid
- Roel Wever, procesbegeleider IPC
- Marcel de Prieelle, beleidsadviseur provincie Zuid-Holland
- Hans Versteeg, beleidsadviseur provincie Utrecht
- Greet van Weerd, verslaglegging

Mevrouw Pennarts-Pouw heet de aanwezigen welkom. Vervolgens licht zij de herindelingsprocedure en de planning nader toe. Afgesproken wordt dat de gespreksdeelnemers het (vertrouwelijke) conceptverslag van dit gesprek eerst ter correctie zullen ontvangen. De verslagen worden uiteindelijk onderdeel van het herindelingsontwerp dat ter inzage wordt gelegd en het vertrouwelijke karakter van dit verslag is vanaf dat moment niet meer van kracht.

Hoe beoordeelt Lopik de voorgenomen samenvoeging van Leerdam-Vianen-Zederik tot de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden?

Mevrouw Westerlaken staat op het standpunt dat deze gemeenten een zorgvuldig proces hebben doorlopen, dat van onderop vorm heeft gekregen. Daardoor is er in de drie gemeenten veel draagvlak voor het herindelingsvoorstel ontstaan. Dat is een mooie prestatie. Het gemeentebestuur van Vianen heeft het college en de raad van Lopik regelmatig geïnformeerd over de stappen die in het proces werden gezet. Ook dat is een compliment waard. Al met al is er waardering voor het evenwichtige proces dat tot de samenvoeging van drie gemeente gaat leiden. 70% Van de inwoners van de nieuwe gemeente heeft zich uitgesproken voor aansluiting bij de provincie Utrecht. Het gemeentebestuur van Lopik hecht eraan dat er in de verdere besluitvorming recht wordt gedaan aan de wens van de bevolking.

Heeft het ontstaan van een bestuurlijke sterke gemeente als Vijfheerenlanden impact op de samenwerking in de regio?

De heer Capel betwijfelt of een grote gemeente per definitie sterker is. Lopik is een relatief kleine gemeente maar werkt in Lekstroomverband samen op basis van gelijkheid. Hij verwacht niet dat de

nieuwe gemeente Vijfheerenlanden veel invloed zal hebben op de huidige samenwerking in Lekstroomverband, wat betreft het sociaal domein. Kleine gemeenten zijn geneigd om meer taken in te brengen. Theoretisch is het mogelijk dat de nieuwe gemeente zo'n omvang krijgt, dat taken niet meer in een regioverband worden ingebracht maar zelfstandig worden uitgevoerd. Overigens heeft hij een dergelijk signaal niet van Vianen gekregen.

De gemeentelijke fusie zal leiden tot een provinciegrenswijziging. De wettelijke samenwerkingsverbanden moeten worden gerespecteerd maar de toekomstige nieuwe gemeente heeft aangegeven zich op voorhand niet te willen binden aan een provincie, wat betreft de overige samenwerkingsverbanden; de nieuwe gemeente wil zich aansluiten bij het beste samenwerkingsverband, los van de provincie waar deze zich in bevindt. Hoe kijkt Lopik daar tegenaan?

Mevrouw Westerlaken memoreert dat de verplichte samenwerkingsverbanden betrekking hebben op de veiligheid en de GGD. Mocht er een wijziging optreden in de deelnemers van zo'n regioverband, dan is dat primair een zaak van die regio. Lopik heeft een uitstekende samenwerking op het sociaal domein met het samenwerkingsverband Lekstroom (Houten, Nieuwegein, IJsselstein, Vianen en Lopik). Gemeld werd dat de nieuwe gemeente de huidige samenwerkingsverbanden respecteert. Lopik heeft (als grensgemeente) ervaren dat provinciegrenzen soms te stringent zijn. Haar insteek is over grenzen heen te kijken en te onderzoeken waar partijen elkaar kunnen versterken. Zij hoopt dat gerespecteerd wordt dat Vianen/Vijfheerenlanden de huidige samenwerkingsverbanden wil continueren.

De mogelijkheid bestaat dat Zederik en Leerdam zich bij de Lekstroom samenwerking gaan aansluiten; een andere mogelijkheid is dat Vianen uit de Lekstroom vertrekt en zich bij een nieuw samenwerkingsverband gaat aansluiten. Wat zouden die beide varianten voor Lopik kunnen betekenen?

Mevrouw Westerlaken verwacht dat de toevoeging van twee gemeenten aan de Lekstroom of het vertrek van één gemeente uit het regioverband geen grote impact zal hebben op de interbestuurlijke verhoudingen. Eén gemeente erbij betekent meer massa en daarmee kan de organisatie beter worden.

Wat is de meerwaarde wanneer Leerdam en Zederik naar Utrecht zouden overkomen en er in die regio een grote gemeente met ca. 55.000 inwoners ontstaat die deelneemt aan het Lekstroom samenwerkingsverband?

Mevrouw Westerlaken ziet daar wel voordelen in, zij het dat dit eerst in de praktijk bewezen moet worden. Zijn er bv. meer deelnemers aan het samenwerkingsverband, dan kunnen de kosten over meerdere partijen worden verdeeld.

Mevrouw Westerlaken herhaalt dat de colleges van B&W en de bevolking van de fusiegemeenten zich in meerderheid hebben uitgesproken voor aansluiting bij de provincie Utrecht. Belangrijk is het dat daar recht aan wordt gedaan. Voor de provincie Utrecht zou het een goede zaak zijn dat er in de regio een mooie landelijke gemeente gaat ontstaan; daarmee wordt de groene schil om het stedelijk gebied aanzienlijk versterkt. Een goed aanvulling op het landelijk gebied, de economische motor van het gebied.

Utrecht kenmerkt zich ook door goede contacten tussen de provincie- en de gemeentebestuurders, de korte lijnen en het oog voor het landelijk gebied. De samenwerking in de regio tussen de meer stedelijk georiënteerde gemeenten (Houten en Nieuwegein) en de meer landelijk georiënteerde ge-

meenten (IJsselstein, Lopik en Vianen) noemt zij bijzonder goed. Ook tijdens de decentralisatie bleek de “gunfactor” in gemeenten volop aanwezig te zijn.

Op het gebied van de volkshuisvesting is er samenwerking tussen de Lopikerwaard en Woerden, ook wat betreft de opvang van vluchtelingen. Voor de gemeente Lopik zou het in economisch opzicht een goede zaak zijn wanneer er een sterke speler aan de regio wordt toegevoegd. Daarmee wordt de as Utrecht-Eindhoven versterkt en dat zal naar de hele regio uitstralen. Vastgesteld wordt dat Lopik nu het meeste baat heeft bij de samenwerking op het sociaal domein.

De samenwerking tussen Lopik en andere gemeenten op recreatief gebied is beperkt. Over concrete zaken, bv. het pontje naar Zederik, worden concrete afspraken gemaakt, o.a. over de financiering daarvan. Zederik en Lopik hebben onlangs bestuurlijk bijgepraat over de recreatieve en toeristische voorzieningen, maar ook over de ontwikkeling van het landelijk gebied. Geconstateerd werd dat het een goede zaak zou zijn wanneer het groene gebied naar de provincie Utrecht zou overgaan; de regio profiteert daar van mee.

Een eventueel vertrek van Vianen uit de provincie Utrecht zal geen grote invloed hebben op Lopik, zo veronderstellen mevrouw Westerlaken en de heer Capel. Vianen heeft beperkt invloed op ons zijn. Wel zou het jammer zijn wanneer Vianen helemaal uit het gezichtsveld van Lopik zou verdwijnen. De provinciegrenzen hangen samen met de grenzen van veiligheidsregio's, GGD's en andere samenwerkingsverbanden. Deze divergeren en dat is jammer. Juist een grensgemeente als Lopik wordt met die beperkingen geconfronteerd, terwijl mevrouw Westerlaken heeft ervaren dat samenwerking over provinciegrenzen wel degelijk mogelijk is.

De IPC merkt op dat een verandering van een provinciegrens niet automatisch leidt tot wijziging van samenwerkingsverbanden. Gemeenten gaan daar gedifferentieerd mee om. De IPC begrijpt dat de belangrijkste samenwerking van Lopik betrekking heeft op het sociaal domein en dat een vertrek van Vianen uit de Lekstroom samenwerking geen onoverkomelijke gevolgen zal hebben. Wat is de impact op andere samenwerkingsverbanden?

Mevrouw Westerlaken geeft aan dat de komst van Vijfheerenlanden naar Utrecht voordelen oplevert voor samenwerking op:

- het sociaal domein
- het landelijk gebied, met name de landbouw. Het landelijk gebied vertoont ook in zijn problematiek grote overeenkomsten.
- economische zaken.

Die voordelen zullen een uitstraling naar Lopik hebben. Een groter landelijk gebied betekent dat de problemen van dat gebied (inclusief Lopik) richting provincie Utrecht meer duidingskracht gaan krijgen, omdat dit met meer gewicht gaat.

De IPC vraagt of Lopik zich op zijn toekomst voor de langere termijn beraadt. Hoe gaat de gemeente zich tot collega-gemeenten verhouden, zeker wanneer er een grote, sterke gemeente aan de regio wordt toegevoegd? Wordt daar in Lopik reeds bestuurlijk op geanticipeerd?

De heer Capel zet uiteen dat Lopik alleen als zelfstandige gemeente kan blijven voortbestaan, wanneer er goed met andere gemeenten wordt samengewerkt. Lopik blijkt daartoe uitstekend in staat te zijn. Uiteraard heeft Lopik oog voor ontwikkelingen. Spreker wijst op Schoonhoven, aan de andere kant van de provinciegrens. Ook daar heeft zich een opschaling voorgedaan. Zij merkt op dat de cultuur in het Utrechtse anders is dan in het Zuid-Hollandse. Lopik richt zich nu primair op IJsselstein en Nieuwegein; daar zijn nog wel samenwerkingsmogelijkheden.

De nieuwe gemeente Vijfheerenlanden zal bestaan uit twee stedelijke kernen en een groot landelijk gebied. Wat houdt dat in voor de regionsamenwerking en wat zijn de mogelijkheden voor de toekomst, o.a. voor het westelijk deel van het Groene Hart?

Mevrouw Westerlaken onderkent zeker mogelijkheden. Zij verwijst naar het RO systeem LopikMeerwaard, o.a. om verrommeling van het landelijk gebied tegen te gaan. Die systematiek kan ook elders worden geïntroduceerd, temeer daar de problematiek in het landelijk gebied gelijklopend is.

Geïnspireerd werd zij door de aankondiging dat Vijfheerenlanden grensontkennend wil gaan samenwerken; dat doet Lopik nu al op het gebied van toerisme en recreatie. In een grensregio kan juist dat de kracht naar de toekomst zijn. Samenwerking op het gebied van de landbouw en de leefbaarheid van de kleine kernen biedt zeker ook mogelijkheden. Lopik werkt samen met o.a. Woerden, Gouda en Alphen a/d Rijn bij de promotie van het Groene Hart en de inzet is ook de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden bij de Groene Hart promotie te betrekken

De ervaring is dat samenwerking, en de kansen die dat biedt, vaak ontstaat uit ontmoetingen; voorwaarde is dan wel dat partijen elkaar met een zekere regelmaat ontmoeten en in de provincie Utrecht is dat op vele terreinen het geval. De provinciegrens kan in dat opzicht wel een obstakel zijn. Wanneer de gemeentesecretarissenkring bij elkaar komt, dan zijn daar de collega's van Zuid-Holland niet bij aanwezig, zo licht de heer Capel toe. Wellicht moet dat anders georganiseerd worden.

Kan grensontkennend samenwerken daadwerkelijk gaan functioneren of zullen de huidige structuren uiteindelijk meer leidend zijn voor de vraag of er al dan niet wordt samengewerkt?

Mevrouw Westerlaken vindt dat grensontkennend samenwerken (en dat is de wens van de gemeente Vijfheerenlanden) een kans moet krijgen. Zij is ervan overtuigd dat daar waar een wil is, er ook een weg is. Structuren hoeven in die zin niet belemmerend te werken; het belang van de inwoners prevaleert. Zij illustreert dit o.a. met het feit dat de inwoners van Schoonhoven over de provinciegrens heen gebruik kunnen maken van de gemeentewerf van Lopik.

De IPC dankt de vertegenwoordigers van het college van B&W van Lopik voor hun inbreng en rondt het gesprek af.